

УДК 027.625(477.82):004.67]

DOI: 10.31866/2617-796X.5.1.2022.261301

Дем'янюк Олександр,

доктор історичних наук, професор,

заступник директора з науково-педагогічної діяльності,

Волинський інститут післядипломної педагогічної освіти,

Луцьк, Україна

adem51@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-0034-5768>

Конон Надія,

старший викладач,

Луцький інститут розвитку людини

Університету «Україна»,

Луцьк, Україна

nadiakonon55@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-4608-1382>

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ДІЯЛЬНОСТІ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ БІБЛІОТЕКИ ДЛЯ ДІТЕЙ

Мета статті – виявити та розкрити сутність упровадження і вдосконалення автоматизованої бібліотечної інформаційної системи «Марк-SQL» у Волинській обласній бібліотеці для дітей, вивчити раціональність використання цифрових технологій і бібліотечних ресурсів.

Методи дослідження базуються на застосуванні системного підходу як загальнонаукового принципу здійснення комп'ютеризації бібліотечних процесів з метою пошуку потенційних користувачів через усі можливі канали комунікації безпосередньо серед дітей.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що у статті набули подальшого вивчення та розвитку інноваційні підходи до розширеного запровадження новітніх бібліотечних інформаційних технологій у практичній діяльності книгозбірні. Також розкрито та проаналізовано окремі поняття: «вебурок», «профорієнтаційний проєкт».

Висновки. У дослідженні звернено увагу на трансформацію форм і методів надання сучасних якісних бібліотечних послуг, роботу книгозбірні в дистанційному режимі з використанням сучасних цифрових технологій, за яких бібліотека, особливо в кризовий період, по-новому шукає свою парадигму. Простежено тенденцію швидкого зростання в бібліотеках електронних ресурсів, які необхідно не тільки накопичувати, а й зберігати, використовувати, популяризувати серед користувачів за освітнім і навчальним призначенням. Для популяризації зміненого іміджу бібліотечних закладів серед молодого покоління запроваджують комунікаційні кампанії, скеровані на школярів, задля усвідомлення ролі читання в розвитку критичного та креативного мислення, залучення до використання ІТ-технологій.

Виявлено, що використання автоматизованих технологій дає змогу розкривати сучасні інноваційні форми бібліотечної діяльності, які спонукають відвідувачів повертатися до літератури, суспільних цінностей, сприяють через залучення дітей зацікавленню батьків, які переважно втратили інтерес до бібліотеки, а відповідно і до книги.

Ключові слова: комп'ютерні технології; бібліотечно-інформаційні ресурси; креативні заходи; вебуроки; дистанційна довідка; профдіагностичне тестування; електронні носії.

Вступ. Бібліотечна галузь під час інформаційної епохи пов'язана з активним використанням електронного середовища та формуванням систем електронних інформаційних ресурсів. Характерною ознакою сьогодення бібліотечних закладів є збільшення інформаційного потоку в електронному вигляді. Так, Волинська обласна бібліотека для дітей (ВОБД) – найбільша на Волині книгозбірня видань для дошкільнят, школярів, старшокласників, учителів, вихователів, наставників. Водночас це й організаційно-методичний центр, що досліджує та вивчає раціональне використання бібліотечно-інформаційних ресурсів дітьми, займається науковим обґрунтуванням удосконалення автоматизованої бібліотечної інформаційної системи «Марк-SQL», бібліотечно-бібліографічного обслуговування, бере участь у розробці та реалізації регіональних інформаційних програм у межах своєї компетенції. ВОБД виконує функції інформаційного центру з питань формування та розповсюдження інформаційних ресурсів, створення інформаційних мереж на основі єдиних стандартів обробки документів й обміну даними, є консультативним центром із забезпечення діяльності бібліотек області, що залучають до читання та обслуговують дітей і підлітків.

Результати дослідження. Займається питаннями комп'ютеризації бібліотечних процесів безпосередньо у ВОБД відділ комп'ютерних технологій та бібліографії. Працівники відділу систематично й оперативно опрацьовують величезний потік інформації з періодичних видань, збірників, створюють електронні бази даних статей, виділяють і формують сучасні рубрики, поповнюють електронний каталог.

Для школярів та організаторів дитячого читання бібліографи складають інформаційні й рекомендаційні списки літератури, дайджести актуальної тематики, проводять Дні інформації, Дні бібліографії, заняття бібліотечно-бібліографічної грамотності. У відділі можна відсканувати, видрукувати документи, записати інформацію на електронні носії, самостійно набрати текст тощо.

Бібліотечні спеціалісти не обмежуються традиційними формами, шукають нові шляхи популяризації бібліотечних ресурсів і розповсюдження знань, щоб не загубити свій імідж та практикувати нові креативні заходи.

Актуальним і своєчасним було інтерв'ю директорки Волинської обласної бібліотеки для дітей Наталії Граніч у студії Українського радіо UA: Волинь, присвячене Тижню дитячого читання на Волині, під час якого висвітлено низку питань: читацькі запити сучасних дітей, бібліотека як центр безпечного дозвілля, мобільний центр розвитку освіти школярів тощо (Граніч, 2021).

Наталія Граніч зосередила увагу на трьох основних правилах:

- читати самому, проявляти власний приклад – це дуже важливо;

- привести дитину до бібліотеки, показати різноманіття книг, навчити дитину культури споживання тексту, інформації;
- держава повинна сприяти тому, щоб такі культурологічні інститути, як бібліотеки для дітей, мали достатньо коштів на інформаційний розвиток, адже це достойне майбутнє нашої країни.

«За допомогою нових підходів до організації бібліотечного інтер'єру змінюються стереотипні уявлення щодо традиційної бібліотеки як у свідомості користувачів, так і у свідомості працівників бібліотек. Основне завдання – створити простір для навчання, ділових зустрічей і роботи, а також майданчик для публічних заходів. Безумовно, цей майданчик повинен бути комфортним і давати можливість користувачам занурюватися в інтернет-простір, без якого сучасна людина не уявляє собі життя», – наголошує Н. Граніч (Граніч, 2021).

Сайт й електронна пошта дитячої бібліотеки дуже популярні серед дітей і школярів м. Луцька та Волинської області: <http://www.biblioteka.volyn.ua/>, електронна пошта: vol.odb2020@gmail.com.

ВОБД максимально розширює коло свого впливу, знаходить потенційних споживачів інформації через усі можливі канали комунікації. Паралельно змінюється парадигма мислення бібліотечних працівників – коли центром уваги стає не носій інформації, а її користувач. Формат бібліотеки як клубу живого спілкування стає все більш популярним і необхідним у житті дитини – «третім місцем», як і перші два – дім та школа.

На сьогодні дитяча бібліотека – культурологічна індустрія, приваблива та багатогранна, яка забезпечує безперешкодний доступ до джерел інформації користувачам будь-якого віку з найрізноманітнішими запитам та потребами; реальний і віртуальний демократичний простір. Тому так важливо створити максимальне комфортне середовище, щоб стати цікавим домом для тих, кому потрібна книга, читання, психологічне розвантаження (Конон, 2021).

Сучасний школяр повинен усвідомлювати, наскільки важливо володіти інформацією, аналізувати її, зберігати, систематизувати та передавати, уміти самостійно набувати нових знань, використовуючи різноманіття інформаційних ресурсів. Саме з розуміння ролі інформації в житті розпочинається розвиток інформаційної, бібліотечно-бібліографічної культури, формуванням якої слід займатися з наймолодшого віку, коли діти спрагли до навчання та цікавляться всім, що їх оточує.

Результативність цієї роботи безпосередньо залежить і від інформаційної компетенції бібліотекарів: уміння працювати з різними інформаційними системами, застосовувати під час бібліотечних уроків мультимедійні засоби й інтернет для того, щоб зробити подання інформації цікавим, доступним і різноманітним.

ВОБД активно використовує нові інформаційні технології для виховання інформаційної культури школярів. Жодний масовий захід для читачів не обходиться без презентацій, зустрічей з героями мультфільмів і казок.

Працівники бібліотеки впевнені, що саме презентація допомагає дітям краще запам'ятати матеріал, запропонований їхній увазі. Розуміючи, як багато часу сучасні діти проводять у Всесвітній мережі, працівники намагаються розмістити

якомога більше цікавої інформації для учнів різного віку й дати поради учителям, батькам на сайті книгозбірні (<http://www.biblioteka.volyn.ua/>) (Волинська обласна бібліотека для дітей, 2022).

Це своєрідна віртуальна бібліотека, де проводять віртуальні вікторини, віртуальні виставки, складають бібліографічні списки та біобібліографічні довідки, виставляють роботи переможців обласного конкурсу «Казку складаю сам», твори переможців обласного літературного конкурсу «Думи і мрії» на кращий власний поетичний чи прозовий твір серед учнів 1–11 класів.

Заслужують на увагу вебуроки. Вебурок – це не складно, досить цікаво й ефективно. Молодший шкільний вік – період вбирання, накопичення та засвоєння елементарних теоретичних знань. Увага наймолодших школярів достатньо тривала та стійка, вони легше запам'ятовують те, що їх вражає або цікавить. Це можна продемонструвати безпосередньо за допомогою сайту ВОБД за посиланням: <http://www.biblioteka.volyn.ua/veb-uroky/>.

Вебурок – форма заняття, яку вчитель може провести для учнів дистанційно з використанням засобів телекомунікації та інших можливостей інтернету – сайту, форуму, блогу тощо. Це допоміжна форма виховної, освітньої діяльності; виконує такі функції:

- освітню – сприяє отриманню знань;
- дидактичну – створює оптимальні умови для опанування прийомів самостійної пізнавальної діяльності;
- розвивальну – забезпечує умови для розвитку інтелектуальних і творчих здібностей (Данилок, 2013).

Робота над вебуроком розпочинається з очікуваного результату. Наступним кроком зазвичай є опрацювання кількох джерел. Це можуть бути 3–5 сценаріїв чи довідкових статей, стисле формування тематичної текстової основи. Далі створюють презентацію: здійснюють підбір фонів і малюнків (у цифровому форматі), сканування ілюстрацій з книг, потрібних для уроку; доречно одразу формувати власний архів сканованих малюнків, ілюстрацій тощо.

Загалом кажучи, багато уваги слід приділити оформленню уроку. Це слугуватиме найкращому засвоєнню матеріалу. Вебурок має містити ігрові й інші цікаві елементи, які дадуть змогу урізноманітнити характер діяльності учня. Далі в програмі MS Power Point оформлюють потрібну кількість слайдів, обирають героїв. Підготовлені уроки за бажанням можна залишити у форматі презентації або ж розмістити на сайті бібліотеки як вебуроки, визначити мету, завдання.

Для розширення знань про актуальні професії, тренди, які формують майбутнє та корисні навички успішної людини в соціумі, з 2018 року в бібліотеці започаткували профорієнтаційний проект «Профі-кейс: Дивимось у майбутнє». Партнерами проекту стали фахівці Волинського обласного, Луцького міського центрів зайнятості, комп'ютерної академії «Шаг», які знайомлять молодь з особливостями роботи програмістів, вебдизайнерів, ІТ-фахівців.

Мета проекту – допомогти зорієнтувати старшокласників у виборі професії відповідно до своїх можливостей, здібностей з урахуванням вимог ринку праці,

сформувати у школярів стійку мотивацію до праці, сприяти їх професійному самовизначенню, популяризувати професії найбільш потрібні на ринку праці. У межах проєкту «Профі-кейс: Дивимось у майбутнє» учні мають можливість зазирнути за лаштунки різноманітних цікавих професій і дізнатися про «підводні течії» (Проектна діяльність Волинської обласної бібліотеки для дітей – один з основних напрямків роботи по залученню юного користувача, 2019).

У своїй роботі бібліотекарі використовують різні методи бібліотечної діяльності з метою профорієнтації: анкетування; тестування (традиційне та комп'ютерне); інтерактивне спілкування; інформаційні зустрічі з представниками закладів освіти та підприємств; виставкову роботу.

Щоб допомогти у виборі майбутньої професії, фахівці центру зайнятості спільно з випускниками під час заходу виводять формулу вибору спеціальності – «хочу», «можу», «треба», говорять про правила вибору фаху. Діти переглядають профорієнтаційні відеоролики, для того щоб краще зорієнтуватися в різноманітному світі професій.

Профдіагностичне тестування «Моя професія – консультаційна мережа» у бібліотеці в онлайн-форматі на платформі Державного центру зайнятості може самостійно пройти кожен учень. Проєкт передбачає не тільки ознайомлювати дітей з різноманітними професіями, а й організувати зустрічі з представниками тих чи тих спеціальностей, екскурсії на підприємства міста.

«Таємниці створення книги» – під такою назвою пройшла екскурсія до Волинської обласної друкарні разом з бібліотекарями та фахівцем Луцького міського центру зайнятості Юлією Харічковою. Школярі дізналися, як формується книга, який шлях вона проходить, щоб опинитися в книгарні, а також які професії пов'язані з видавничою справою. Особливо вразили автоматизовані друкарські машини й об'ємні аркуші паперу, електронний набір книг. Учні ставили багато запитань, дізналися, які заклади вищої освіти потрібно закінчити, щоб працювати в друкарні, яку ж зарплату отримують працівники (Проектна діяльність Волинської обласної бібліотеки для дітей – один з основних напрямків роботи по залученню юного користувача, 2019).

Сподобався захід – роздуми про майбутнє «Пришестя роботів», де партнери з комп'ютерної академії «Шаг» розповіли про професії, які найпопулярніші сьогодні на ринку праці, а саме ІТ-спеціальності. Школярі поділилися міркуваннями про вплив роботів на сьогоднішній день. Під час зустрічі діти змогли познайомитися з роботом Альфа.

«Хто володіє інформацією – володіє світом» – під таким гаслом пройшла зустріч з Оленою Лівіцькою, журналісткою каналу соціальних новин Перший. Вона розповіла про роботу на телебаченні, розкрила слухачам секрети, що допомагають їй у професійній діяльності. Школярі дізналися детально про роботу журналіста, яка досить багатогранна, адже спеціалісти цієї професії можуть обіймати посаду кореспондента, публіциста, аналітика, фоторепортера тощо (Проектна діяльність Волинської обласної бібліотеки для дітей – один з основних напрямків роботи по залученню юного користувача, 2019).

Висновки. Отже, зростання інформаційної грамотності сучасного суспільства прискорює зміни в бібліотечних установах. Поступово бібліотеки відходять від традиційних форм роботи з користувачами, від накопичення паперових документів, набувають комбінованих форм, інноваційних, що поєднують традиційні та електронні ресурси. Ці зміни досить багатогранно помітні в роботі Волинської обласної бібліотеки для дітей.

Простежуємо тенденцію швидкого зростання в бібліотеках електронних ресурсів, які необхідно не тільки накопичувати, а й зберігати, використовувати, популяризувати. Запровадження комунікаційних кампаній, скерованих на школярів, задля усвідомлення ролі читання в розвитку критичного та креативного мислення; започаткування нових дисциплін, пов'язаних з написанням художніх творів, створенням літературного продукту, навчання різних читацьких технік, культури споживання тексту, зокрема інформаційного, – це сьогодні успішно опановують працівники ВОБД. Очевидно, що сучасна бібліотека не тільки має стати місцем збереження інформації, знань, цінностей національної і світової культури, науки, освіти, а й формувати простір для освітнього та наукового розвитку дітей і молоді задля популяризації цифрових технологій у культурних та креативних індустріях.

СПИСОК ПОСИЛАНЬ

Войтович, Л.В. уклад., 2019. Проектна діяльність Волинської обласної бібліотеки для дітей – один з основних напрямків роботи по залученню юного користувача : з досвіду роботи. В: *Волинська обласна бібліотека для дітей*. Луцьк, с.1-20.

Волинська обласна бібліотека для дітей. [online] Доступно: < <http://www.biblioteka.volyn.ua/>> [Дата звернення 19 березня 2022].

Граніч, Н.В., 2021. *Як заохотити дітей читати: радіодень*. [online] Доступно: <https://www.mixcloud.com/RadioLutsk/радіодень_23.03.2021_як-заохотити-дітей-читати/> [Дата звернення 10 жовтня 2021].

Данилюк, Л., 2013. Бібліотечні уроки для наймолодших школярів. *Шкільний бібліотечно-інформаційний центр*, 5, с.19-21.

Конон, Н.Г., 2021. Волинська обласна бібліотека для дітей у контексті культурологічної індустрії, забезпеченні потреб школярів. *Педагогічний пошук*, [online] 1 (109), с.41-44. Доступно: <https://drive.google.com/file/d/1wc_tXljq75qf15SFU_w39_k9r_NRWrOPQiw/view> [Дата звернення 11 липня 2021].

REFERENCES

Danyliuk, L., 2013. *Bibliotechni uroky dlia naimolodshykh shkoliariv* [Library lessons for the youngest students]. *Shkilnyi bibliotechno-informatsiinyi tsentr*, 5, pp.19-21.

Hranich, N.V., 2021. *Yak zaokhotyty ditei chytaty: radioden* [How to encourage children to read: radio day]. [online] Available at: <https://www.mixcloud.com/RadioLutsk/radioden_23.03.2021_yak-zaokhotyty-ditei-chytaty/> [Accessed 10 October 2021].

Konon, N.H., 2021. Volynska oblasna biblioteka dlia ditei u konteksti kulturolohichnoi industrii, zabezpechenni potreb shkoliariv [Volyn Regional Library for Children in the context of the cultural industry, meeting the needs of students]. *Pedahohichniy poshuk*, [online] 1 (109, pp.41-44. Available at: <https://drive.google.com/file/d/1wc_tXljq75qf15SFU_w39_k9rNRWrOPQiw/view> [Accessed 11 July 2021].

Voitovych, L.V. comp., 2019. Proiektna diialnist Volynskoi oblasnoi biblioteki dlia ditei – odyn z osnovnykh napriamkiv roboty po zaluchenniu yunoho korystuvacha : z dosvidu roboty [Project activities of the Volyn Regional Library for Children – one of the main areas of work to attract young users: from experience]. In: *Volynska oblasna biblioteka dlia ditei* [Volyn Regional Library for Children]. Lutsk, pp.1-20.

Volynska oblasna biblioteka dlia ditei [Volyn Regional Library for Children]. [online] Available at: <<http://www.biblioteka.volyn.ua/>> [Accessed 19 March 2022].

UDC 027.625(477.82):004.67]

Demianiuk Oleksandr,

PhD hab. (History, Professor,

Deputy Director for Scientific and Pedagogical Activities,

Volyn Institute of Postgraduate Pedagogical Education,

Lutsk, Ukraine

adem51@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-0034-5768>

Konon Nadiia,

Senior Lecturer,

Lutsk University Institute of Human Development «Ukraine»,

Lutsk, Ukraine

nadiakonon55@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-4608-1382>

USAGE OF DIGITAL TECHNOLOGIES IN THE VOLYN REGIONAL CHILDREN'S LIBRARY ACTIVITY

The purpose of the article is to identify and reveal the introduction and improvement essence of the automated library information system “Mark-SQL” in the Volyn Regional Library for Children, to study the rational use of digital technologies and library resources.

The research methodology is based on the application of a systematic approach as a general scientific principle for computerization of library processes to find potential users through all possible channels of communication (directly among children).

The scientific novelty of the research is in the fact that the article has further studied and developed innovative approaches to the expanded introduction of the latest library information technologies in library practice. Also, the concepts of “web-lesson” and “professional guidance project” are revealed and analyzed.

Conclusions. The study focuses on the transformation of forms and methods of providing modern, high-quality library services as well as remote work with the usage of digital technologies, by using which the library, especially in times of a crisis, is looking for a new paradigm. There is a trend for the rapid growth of libraries' electronic resources, which need not only to be accumulated, but also to be stored, used, and promoted among users for educational and training purposes. To promote the image of libraries among the younger generation, the communication campaigns aimed at students are introduced to make them understand the role of reading in the development of critical and creative thinking as well as to involve them in the usage of IT technologies.

It was found that the use of automated technologies allows revealing modern innovative forms of library activities that make visitors return to literature, and social values, and help to develop, through children, the interest in books and library among parents, who, in most cases, have lost such interest.

Keywords: computer technologies; librarian-informational resources; creative events; web-lessons; remote help desk; professional diagnostic testing; e-carriers.

28.04.2022